

Heerlen

Voorstel

gemeenteraad

Heerlen,
19 december 2023

Vergadering
gemeenteraad
Heerlen

Vergaderdatum
31 januari 2024
Documentnummer
73296
Agendapunt

Onderwerp

Buurtvergroeningsplan

Inleiding/aanleiding

In het coalitieakkoord en in MBP 2023-2026 is opgenomen dat we de stad rigoureus vergroenen.

Middels een Raadsinformatiebrief van 28 februari 2023 is toegezegd de vergroening planmatig op te pakken op basis van analyses van de "hittebestendige stad".

In de commissie Ruimtelijke Ontwikkeling en Leefomgeving van 12 april 2023 is nogmaals toegezegd dat de raad een voorstel ontvangt om twee buurten te vergroenen middels een buurtvergroeningsplan.

De voordelen van groen in de stad zijn de laatste jaren steeds meer aan het licht gekomen. Het draagt bij aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van een stad om te wonen en te werken. De parken, groenstroken en het water zijn de groene longen van de stad en een ontmoetingsplek voor de inwoners, een plek om te ontspannen en in de buitenlucht te zijn. Omdat Nederland steeds verder verstedelijkt is het belangrijk dat steden leefbaar blijven. Het groen in de stad speelt hier een grote rol in. Dat is in de coronatijd nog duidelijker geworden: de parken en groene buitenruimtes in de stad en de natuur buiten de stad werden drukker bezocht. Mensen hebben behoefte aan natuur of groen, maar zeker ook een plek om elkaar te ontmoeten. En laat onze stad daar nou ook een mooie omgeving voor zijn.

Deze groene longen van de stad hebben ook een positief effect op gezondheid en welzijn van onze inwoners. Maar niet alleen zij hebben voordeel aan groen in de stad, het heeft ook een positief effect op de biodiversiteit en klimaatbestendigheid van steden. Meer groen vermindert de kans op wateroverlast en draagt bij aan het verkoelen van de stad in de zomer. Kortom, genoeg redenen om groen in de stad te creëren.

Het is dan ook niet voor niets dat Heerlen rigoureus wilt vergroenen. In Heerlen kijken we daarbij over onze eigendomsgrenzen heen. Uit de hitteanalyses van Heerlen blijkt de grootste opgave om onze stad hittebestendig te maken op privaat terrein te liggen. Een belangrijke rol zien we daarom weggelegd voor een intensievere samenwerking met de woningcorporaties. Samen met hen willen we onderzoeken waar onze gronden aan elkaar grenzen. Wat kunnen we op die plekken betekenen voor de vergroening en leefbaarheid van de wijk? In gezamenlijkheid kunnen we bewoners gericht stimuleren om hun tuinen te vergroenen. De eerste gesprekken met corporaties hierover hebben al plaatsgevonden en worden ook vanuit het Nationaal Programma Heerlen-Noord ondersteund.

De gewenste rigoureuze vergroening van de stad is ook vanuit klimaatverandering nodig omdat deze een negatieve invloed heeft op onze stad en haar inwoners. De

klimaatscenario's van het KNMI geven voorspellingen voor de nabije toekomst: stijgende temperaturen met hittestress tot gevolg en langere droogteperiodes. Daarnaast ook een toename in frequentie en intensiteit van piekneerslagen.

Om het tij te keren is landelijk het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie opgesteld. Hierin zijn afspraken vastgelegd hoe gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk vanaf 2020 aan klimaatmaatregelen gaan werken.

Heerlen wil rigoureuus vergroenen. Omdat we sinds 2020, vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie, onze buitenruimte klimaatbestendig moeten inrichten is gekozen om de vergroeningsopgave hieraan te koppelen. De vergroening draagt immers bij aan het verminderen van hittestress, wateroverlast en droogte. Groen is de belangrijkste oplossing tegen hittestress. Daarom is de vergroeningopgave gekoppeld aan de behoefte vanuit de hittebestendige stad. We hebben de hele stad laten analyseren op hittebestendigheid en dit verder uitgewerkt in een buurtvergroeningsplan voor twee wijken in Heerlen.

Kader

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, Coalitieakkoord, Meerjarig bestuurlijk programma, programma duurzaamheid

Kernthema:

Groen

Bevoegdheid

Raad

Voorstel

1. Twee buurten te vergroenen volgens de aanpak die is beschreven in het buurtvergroeningsplan: "Buurtvergroeningsplan 2024. Eikenderveld/Lindeveld & Mariarade-Noord voor een aangenamer en gezonder (leef)klimaat".
2. Een investeringskrediet ter beschikking te stellen voor een bedrag van € 4.110.000 voor de vergroening van twee buurten.
3. Een reserve te vormen voor de afdekking van kapitaallasten van de vergroening.

Argumenten

1.1 Het geeft invulling aan afspraken uit het coalitieakkoord en het meerjarig bestuurlijk programma.

In zowel het coalitieakkoord als in het meerjarig bestuurlijk programma 2019-2022 is afgesproken om de stad rigoureuus te vergroenen.

1.2 Het geeft invulling aan twee moties en een toezegging over de vergroening van Heerlen.

In de raadsvergaderingen van 2 en 3 november 2022 is hierover een tweetal moties aangenomen en een toezegging gedaan:

- Motie rigoureuus vergroenen: in het voorjaar 2023 aanpak vergroening.
- Motie stimuleren rigoureuze vergroening van buurtwinkelcentra en wijken.
- Toezegging: hoeveel budget is beschikbaar voor radicaal vergroenen?

1.3 Het geeft invulling aan het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is vastgelegd hoe overheden toewerken naar een klimaatbestendige en waterrobuuste stad in 2050. Hierbij ligt de focus op hittestress, wateroverlast en droogte. De gehanteerde aanpak sluit aan bij het thema hittestress en indirect aan wateroverlast.

1.4 De aanpak beschrijft waar en hoe we het meest effectief vergroenen om de stad hittebestendig te maken en tevens de biodiversiteit vergroten.

Het projectplan beschrijft zowel de wetenschappelijke achtergronden van problemen rondom hittestress als de baten van groen ten aanzien van dit probleem. Op basis van deze achtergronden is Heerlen geanalyseerd op hittebestendigheid: afstand tot koelte, schaduw op loop- en fietsroutes en percentage groen per wijktype. Alle potentiële vergroeningslocaties zijn in beeld gebracht en getoetst op haalbaarheid wat betreft boven- en ondergrondse ruimte.

1.5 De aanpak draagt bij aan de leefbaarheid van de wijken en de gezondheid van de inwoners.

Onderzoek toont aan dat toevoegen en verhogen van de kwaliteit van groen bijdraagt aan de mentale en fysieke gezondheid. Het nodigt mensen uit elkaar te ontmoeten en om te bewegen.

1.5 We zetten in op de meest kwetsbare groepen.

Sociaaleconomische ongelijkheid in gezondheid is groter in minder groene wijken, zo blijkt uit een studie. Juist in sociaal zwakkere buurten loont het te investeren in groen. We hebben voor 2024 daarom voornamelijk gefocust op wijken in Heerlen-Noord.

1.6 De inwoners en woningcorporaties worden betrokken en geactiveerd.

Uit de hitteanalyses blijkt dat juist op private terreinen de grootste knelpunten liggen. We reserveren daarom 40% van ons budget om samen met woningcorporaties meer grenzeloos aan de vergroeningsopgave te werken. Gesprekken hierover zijn al gaande. Daarnaast zetten we gerichte acties op voor en met bewoners.

Tegenargumenten en risico's

1.1 Bewoners willen wel een groenere wijk maar niet voor eigen deur

Uit onderzoek van TU Eindhoven over waar mensen het liefst zouden willen wonen blijkt dat een sterke voorkeur uitgaat naar groene straten en in het bijzonder straten met grote bomen. Tegelijk blijkt uit hetzelfde onderzoek dat ze daar vaak ook ambivalent in zijn; veel mensen vinden bomen en groen prachtig, maar vooral niet vlak bij de eigen woning. Door goede communicatie en maatwerk in het ontwerp zijn veel problemen of klachten echter te voorkomen.

1.2 De kosten om de gehele stad te vergroenen lopen op

Er is nu een buurtvergroeningsplan opgesteld voor twee wijken, dit vraagt een forse investering. Willen we elk jaar twee wijken vergroenen dan loopt deze investering jaarlijks op. Uit de hitte-analyse blijkt echter dat in 7 wijken geen en in 3 wijken nauwelijks tekort aan groen is. Daarnaast zal de vergroeningsopgave ook meegenomen worden in projecten en reconstructies.

Kosten en dekking

De kosten voor de vergroening van de twee genoemde wijken zijn in totaal € 4.110.000 (investeringskosten, afschrijftermijn 25 jaar). Deze kosten leiden tot kapitaallasten in het jaar na afronding van de investering. Voor onze begroting betekent dit dat we vanaf 2026 kapitaallasten krijgen van € 246.600 per jaar.

Om deze kapitaallasten binnen de periode van de meerjarenbegroting 2024-2027 af te dekken storten wij (incidentele) voordelen op het gebied onderhoud openbare ruimte in 2023, 2024 en 2025 in een nieuw te vormen reserve ter afdekking van kapitaallasten. In eerste instantie gaat het dan om vrijval en andere voordelen op kapitaallasten van onze investeringen in de openbare ruimte. Daarnaast kunnen ook andere incidentele voordelen ingezet worden indien dat nog nodig is.

Er zijn in het plan behalve de nazorg van de aanplant geen onderhoudskosten opgenomen, deze worden meegenomen in het areaalaccres.

Communicatie

We pakken de communicatie richting onze bewoners actief op. Vanuit operatie Steenbreek wordt extra aandacht besteed aan het betrekken van de bewoners bij de vergroening van deze wijken.

Het participatieproces wordt opgepakt door de aan te wijzen projectleider. Deze zal, in samenspraak met de stadsdeelcoördinatoren, buurt- en wijkafvaardigingen aanschrijven en vragen naar door hen gewenste vergroeningsmaatregelen. Tevens worden zij dan op de hoogte gesteld dat de gemeente inloopavonden organiseert. Tijdens deze inloopavonden laten we bewoners niet alleen zien waar we willen vergroenen, we halen tevens de door hen gewenste locaties en initiatieven op.

Bestaande bewonersinitiatieven zoals de vergroening van het veldje aan de Gebroeders Hennestraat of de vraag naar geveltuinen vanuit de buurt Lindeveld worden ondersteund. Samen met de woningcorporaties betrekken we de bewoners en maken gebruik van de door hen aangeboden communicatiekanalen.

Evaluatie

In 2025 evalueren we de aanpak en stemmen nieuwe buurtvergroeningsplannen af op de bevindingen.

Planning, procedure en uitvoering

December 2023: overleg Wooncorporaties en Nationaal Programma Heerlen-Noord

Januari-Mei 2024: technische voorbereiding en uitwerken participatieacties

Juni-juli 2024: inloopavonden

Juni-September 2024: civieltechnische voorbereidingen

Oktober 2024- april 2025: aanplant

Bijlagen

Buurtvergroeningsplan

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Heerlen,

de secretaris,

De burgemeester,

drs. V.N. Gosselink-Van Dijk

drs. R. Wever

raadsbesluit

De raad der gemeente Heerlen;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d.

documentnummer ;

gezien het advies van de raadscommissie ;

besluit:

Aldus besloten tijdens de vergadering van de raad van de gemeente Heerlen van

de griffier,

de voorzitter,

drs. T.W. Zwemmer

drs. R. Weaver